

CARASIYATARI Que Mütivarunü'airi Papuru

Vaürisica

¹ Ne Papuru nenü'ariecametütü necanix-evaüritüaca. Que nemütiuhüritüarie, teüteri mepücanesiheyenü'a, tevi pücanesi'ucaye. Qesusi Cürisitu püta caneniucayeni nü'ariecame nemayanicü. Que mü'ane 'umieriecu menutanieritüa, Cacaüyaritütü müta'uquiyari, mücü müpaü canetiniuhüritüani.

² Ta'ivama nehamatü memü'uva tanaitü tecanixevaüritüaca xeme xemeyutixexeüriva Carasiya cuieyarisie miemete müpaü te'utiyaatü.

³ Que mü'ane müta'uquiyari Cacaüyaritütü, que mü'ane müti'aitame Qesusi Cürisitutütü, xüca 'aixüa mete'u'iyarini xehesie mieme, xüca mexepitüaca xemüca'uximatüariecacü yu'iyarisie.

⁴ Mücü Qesusi canihücütüni que mü'ane müyuyetua, tame 'axa temüteyurie temüxünarienicü. 'Ayumieme pütasitavicueisitüani, hicü miemetexi 'axa memüteyurie vasata te'u'uvacacu. Müpaü catininaqueni tacacaüyari ta'uquiyari.

⁵ Visi queticuxaxasivani 'iya hepaüsita yuheyemecü. Müpaü xeicüa cani'aneni.

Xevitü niqui pumave 'aixüa manuyüne

⁶ Nepü'iyarixi yanetimaitü yapaucua xemüyupatarümecü. Xenicu'eirieni que mü'ane

müxe'uta'ini, Cürisitu 'aixüa tiuca'iyaricacu. Xetenuviya niuqui yücü manuyünesie püta.

⁷ 'Iya niuqui pücahücü 'aixüa manuyüne. Masi hipatü 'amepu'uva mexexamurietü me'ipatacutü niuqui 'aixüa manuyüne Cürisitu hepaüsita.

⁸ Sepanetü tame, sepa taheima mieme tupiri, xüca xecuxaxatüvanique niuqui 'aixüa niu manuyüne, xüca niuqui temüxecuxaxatüvacaipaü ca'anuyünenique, püxani'erivaniqueyu 'iya.

⁹ Que temutiyuanecai meripai, tavori hicü que nemaine, xüca xevitü xecuxaxatüvani, xüca niuqui xemitanaqui'eripaü ca'anuyüneni, quexani'erivani.

¹⁰ Mericüte, 'ipaü neticuxatatü, queri neticuvaune teüteri que memünetanaqui'eriecacü. Cacaüyari püta que münetinaqui'eriecacü nepüticuvaune. Que netivanaqui'asitüamücü teüteri. Xüca nevarunaqui'asitüanique teüteri hicü, Cürisitusie mieme ti'uximayatame nepücahü cütüniqeyu.

Papuru que müti'uximayacai

¹¹ Ne'ivama, müpaü nepütixehcüatüaniqueyu 'icü niuqui 'aixüa manuyüne nemücuxata hepaüsita. Mücü niuqui tevi pücaveviyaya.

¹² Neri quepauca nemitanaqui'eri, tevi pücanesiyetui. Nepeitima tevi caneti'üquitüacacu. Qesusi Cürisitu masiücütü 'ayacu püta nenitanaqui'erieni.

¹³ Camüsü, xemeri xepu'enana que nemüticuyeicacai meripai, Huriyusixi vayeiyarisie netiviyatü. Ne cuini mieme nepüvataveveiyacai

Cacaüyari teüterimama memüyutixexeürivacai.
Nepüvaruca'unacai.

14 Huriyusixi vayeiyarisie netiviyatü
nepanuyehaitürüvecai yumüireme ne'ivama
vahüxie nehepaü paümeme viyari memühücai
nenuivarisie miemete, masi yemecü
nenevaüriyatü netusima vayeiyaricü.

15 Masi que mü'ane münesi'upataxü
necatinuivavecacu cuxi, que mü'ane 'aixüa
tiuca'iyaritü münesi'uta'ini, mücü Cacaüyari, 'ana
ninaquecaitüni

16 yunive masiücüme mayeitüanicü yaneti-
maicacu, hepaüsitana nemüticuxatanicü nuivarite
memücahuriyusixi vasata. 'Ana teüteri memüvaite
memüxuriyate xeicüa 'asinepücativarahüavecai.

17 Müme nü'arisixi memühümetücai
yanecatihüritüarievecacu cuxi, müme vahesüa
nepücahetüa Querusaremesie. Masi 'Araviya
cuieyarisie necaneyani cuitü. 'Arique tavari
Ramasicu necaninuani.

18 'Arique haica viyari 'utixücu, Querusareme
neneyani, nemeitimanicü Sepaxi. Tamamata
heimana 'auxüme tucari nepuyuri hesüana.

19 Hipame nü'arisixi nepücavarexei, Cacuvu xe-
icüa Ti'aitame 'ivaya nepexei.

20 Camü, Cacaüyari hüxie, nepücati'itava que
nemütixe'u'utüiri.

21 'Arique nepetüa Siriya cuieyarisie Sirisiya
cuieyarisie.

22 Müme Cürisitusie meteviyatü
memüyutixexeürivacai Cureya cuieyarisie, müme
mepücanesihetimaivavecai cuxi.

²³ Müpaü mepüte'enanacai xeicüa, quename vaniu, que mü'ane mütasitaveveyacai meripai, mücü ticuxata hicü niuqui 'aixüa manuyüne tita yuri temüte'erie hepaüsita, quename vaniu ticuxata tita 'anapai mütica'unamücücai hepaüsita.

²⁴ 'Aixüa meniutiyuanecaitüni Cacaüyari hepaüsita necümana.

2

Hipatü nü'arisixi que memüteheitima Papuru

¹ 'Arique tamamata heimana nauca viyari 'utixücu, tavari neneyani Querusareme Verunavematü, Titu ne'avitütü.

² Mana nepetüa Cacaüyari masiücüme mayeitüacü mana nemümiecü. Tahücüate te'ayetecacu mamarivavemete vahamatü, netinivarutaxatüani niuqui 'aixüa manuyüne, que nemüticuxata nuivarite memücahuriyusixi vasata, capa xüanacüa 'ayanicü ne'uximayasica que nemütimie que nemütimiecaita.

³ Peru Titu, sepa nehamatü muyeicacai, sepa Cüriyecu mühücü, pücaheuyevacai mücü mü'inüaritüarienicü Huriyusixi vaxitequiyacü,

⁴ sepa memi'inüaritüacucai hipatü yacü 'ivamarixi tahepaü memüteyuniniütüva. Müme menatahaxüani tasata que memütatehupienicü tame que temütetanü'a Cürisitu Qesusisie teteviyatü. Mepütasiviyacucai vayeiyarisie mieme temüte'uximayacü.

⁵ Müme heiva xüca tevaru'enienique que memütate'aitüacucai, xeme xepücayuhayeveaqueyu

xeheixeyatü niuqui 'aixüa manuyüne, yuri que müraine.

⁶ Peru mamarivavemete, Cacaüyari yücü mücativaxeyacü teüteri, 'ayumieme neta 'asinepücatine'iyaritüa que memü'anenecai meripai. Müme mamarivavemete tixaütü mepücate'utihüpacai neniüqui hesie.

⁷ Masisü müpaü metenimaicaitüni nemuhüritüaricü niuqui 'aixüa manuyüne nemütivataxatüanicü müme xitequiyacü memüca'inüasie, yaxeicüa Pecuru que mütiuhüritüarie mütivataxatüanicü Hüriyusixi xitequiya 'inüariyari memexeiya.

⁸ Müpaü metenimaicaitüni, que mü'ane micuyuitüva Pecuru mütanü'arienticü müme memüxitequie vahesüa, mücüta canenicuyütüvani ne, nuivarite memücahuriyusixi vahesie mieme.

⁹ Müpaü metemaitü que nemütiumiquiva Cacaüyari 'aixüa tiuca'iyaricacu, Cacuvu Sepaxi Vani, 'iquisaraüte que memütemarivacai, müme mepütasi'umayüa ne Verunave, temütaxevi me'utiyuatü, xeme nuivarite memücahuriyusixi vahesüa xemüyehucü, tameri Huriyusixi memüxitequie vahesüa temüyehucüta me'utiyuatü,

¹⁰ xemüvara'erivanicü xeicüa puvüresixi me'utiyuatü. Nesietü 'aixüa 'iyaricü müpaü nemütiyurienicü nepünevaüriya.

Papuru que müreitati Pecuru 'Anutiyuquiyasie

¹¹ Masi quepaucua Sepaxi munua 'Anutiyuquiyasie, tahüxie te'utinenieretü nepeye'uniecai, meuyevecaicü hesiena mütiuhüivanicü.

12 Hipatü Cacuvusüa miemete
 meca'axüavavecacu cuxi, nuivarite
 memücahuriyusixi vahamatü pütiuticua'acai.
 Masi me'u'axüacu müme, niyuti'imatüyani.
 Püyupatanecai vaniuquixiya macatü müme
 xitequiya 'inüariyarisie memüteviyacaicü.

13 Hipatü Huriyusixi yacü mepüte'uyuri
 hepaüna. Yaxeicüa Verunave püti'irüviyarie yacü
 meteyuriecacu.

14 Perusü quepaucua ne müpaü nemütivaruxe,
 ta'aurie me'axüriecu, heiseriemecü
 meca'u'uvacacu niuqui 'aixüa manuyüne
 hepaüsita, yuri que müraine, müpaü
 nepütitahüavixü Sepaxi yunaime vahüxie, 'Ecü
 Huriyu pehücütütü, xüca pe'uyeicani nuivarite
 memücahuriyusixi vahepaü peyüanetü, Huriyupaü
 pecayüanetü 'ecü, titayaricuta vaüriyarica
 petivapitüa nuivarite memücahuriyusixi,
 Huriyusixi vahepaü memüyüacacü.

*Yunaime vahepaü, Huriyusixi teüteriyari yuri
 mete'erietü xeicüa mepütavicueisitüarieni*

15 Tame que temüte'ununuivaxü, Huriyusixi
 tecanihümetüni, nuivarite memücahuriyusixi,
 yamemücateyurie 'inüari niuquiyari que müti'aita,
 tame tepücahüme.

16 Peru tame müpaü tepütehetima, tevi xüca
 tiyurieneni 'inüari niuquiyari que müti'aita,
 mücücü heiserie pücapitüarieni. Masi xeicüa
 xüca yuri ti'erieca Cürisitu Qesusisie, mücücü
 püta heiserie canipitüariemücü. 'Ayumieme
 tameta vahepaü yuri tepüte'uta'eri Cürisitu
 Qesusisie, heiserie temüpitüarienicü yuri

tete'erietü Cürisitusie. Xüca yatete'uyurienique 'inüari niuquiyari que müti'aita, mücücü masi heiserie tepücapitüarieniqueyu. 'Utüaricayari müpaü paine, Haquevasü heiserie pücapitüarieni yatiyurienetü 'inüari niuquiyari que müti'aita.

17 Tameri müpaü tepütetavaüriya, heiserie temüpitüarienicü. 'Ayumieme Cürisitusie teteniviyani. Mericüte, xüca müpaü tetetavaüriyani, quesü yüni xüca vahepaü temasiücünü yatemücateyuriecü, 'inüari niuquiyari que müti'aita. Cürisitu 'axa teyuruvamete tarayeitüa. Pücatixaüsietü.

18 Xüca tavari ne'enuquitüanique tita nemütiuca'unaxü, 'axa tiyuru-vamepaü nepünehecüataniqueyu masi, tita nemüranucüamücü yaxaicüa müpaü mainecü.

19 Neri yanetiuyurieca que müti'aita 'inüari niuquiyari, ne'icu'eirieca, necaniumüni. 'Ayumieme 'inüari niuquiyari tavari pücaneti'aitüani Cacaüyarisie mieme püta nemayeyurinicü.

20 Cürisitumatü neniumierieni curuxisie. Hicüri que nemürayeyuri, ne necümana nepücahücü que mü'ane mayeyuri. Cürisitu masi canihücütünü mayeyuri nehesie tiviyatü. Que nemürayeyuri hicü nevaiyarisie, nepayeyuri yuri neti'erietü Cacaüyari nu'ayasie, que mü'ane münesinaqui'erie, que mü'ane nehesie mieme müyuyetua, mücücü hesie.

21 Nepüca'ixani'eri Cacaüyari 'aixüa que mütiuca'iyari. Xüca heiserie 'upitüarienique yatiyurienetü que maine 'inüari niuquiyari, Cürisitu xüanacüa xEICÜA canimüniqeyu.

3

Cacaüyari 'Iyarieya caniutanaqui'eriva yuri ti'eriecacu

¹ Cari 'asixepücatemate Carasiyatari. Quepai püxe'utiquevayaxü, xecunuitütü para yaxemücatecahunicü tita yuri mürainesie. Xeme yaxetemaicacu, Qesusi Cürisitu putahecüasie, curuxisie que mütiumierie.

² Mericüte, 'ipaü xEICÜA nepütixeta'ivaviyaqueyu. 'Iyari xete'utanaqui'eri yaxemüte'uyuricü 'inüari niuquiyari que müti'aita. Xepitanaqui'eri nusu yuri xemüte'uta'ericü que xemüte'u'enana.

³ Panasi 'asixecatemate. 'Iyarisie xeteviyatü, xepisütüa yuri xete'erietü. Hicü vaisie püta xeteviyatü, que xete'aye'axüani.

⁴ Cuini mieme xete'u'itüarie, yacü xEICÜA. Xüari yacü xepüca'u'itüarie.

⁵ Hicümüsüari, 'iya que mü'ane 'Iyari müxemicua, que mü'ane türücaüyemecü müxecuyuitüva, müpaü tiyuriene yaxemüte'uyuricü 'inüari niuquiyari que müti'aita. Müpaü pütüyuriene nusu yuri xemüte'eriecü que xemüte'u'enana.

⁶ Yaxeicüata 'Apurahami yuri tinita'eririeni Cacaüyari. 'Ayumieme heiserie hexeyame cani'erivacaitüni.

⁷ 'Ayumieme müpaü xecatenimaica, müme 'amemu'uva yuri mete'erietü, müme 'Apurahami mecanixiüyarimamatüni.

⁸ 'Utüaricayarisie meripai müpaü tini-masiücücaitüni, nuivarite memücahuriyusixi yuri metenita'erieniquecaitüni, mücücü Cacaüyari heiserie nivapitüaniquecaitüni. 'Ayumieme niuqui 'aixüa manuyüne 'Apurahami meripaitü müpaü

tiniutahüavarieni, 'Acümana yunaitü nuivarite mepütemavieritüarieni.

⁹ 'Ayumieme müme 'amemu'uva yuri mete'erietü, müme mepütemavieritüarie, que mü'ane 'ana yuri müti'eriecaimatü 'Apurahamimatü.

¹⁰ Müme püta 'amemu'uva yameteyurietü que müti'aita 'inüari niuquiyari, mücüsie meteviyatü, müme mecanixani'erivani. Müpaü catine'uca, Mecanixani'erivani yunaitü yamemücatecahu, nai que müre'uxa 'inüari xapayarisie.

¹¹ Müpaü catinihecüaca, Cacaüyari hüxie ni xevitü heiserie pücapitüarie 'inüari niuquiyarisie tiviyatü. Müpaü püta panuyüne, Que mü'ane heiserie mupitüarie yuri ti'erietü canayeyuricamücü.

¹² Peru que mü'ane 'inüari niuquiyari mexeiya, mücü 'apüca'uyeica yuri ti'erietü. Müpaü panuyüne masi, Que mü'ane yamütiyuriene que maine, mücü canayeyuricamücü xüca yatiyuriene.

¹³ Cürisituri cataniunaneni, cataniuxüna temücaxani'erivanicü 'inüari niuquiyari mainepaü. Mücü püta caniutixani'eriva tahesie mieme, que müre'uxa, Yunaitü cüyesie memacavüre menixani'erivani.

¹⁴ Müpaüri tiniuyurieni, nuivarite memücahuriyusixi memüta'axiyarienicü hepaüna, 'Apurahami que mütiutahüavarie, mümeta meyutemamavietü memacü necü, Quesusi Cürisitusie meteviyatü. Müpaüta tiniuyurieni temitanaqui'erienicü 'Iyari yuri tete'erietü, que temüte'utahüavarie temeixeiyaniquecaicü.

Cacaüyari que mutayü que mütatipitüaniquecai,

'inüari niuquiyari caxuavecacu cuxi

15 Ne'ivama nepütixetaxatüaniqueyu, que memüteyurie teüteri neticuxatatü. Tevi xüca tiyuta'utüirieni, tita türiyamama vahesie mütinaqueni 'utaitü, xüca 'aixüa 'aneni que maine, xevitü masi xüanacüa pücaheyeitüani türatuya, hesiena pücatihüpani.

16 Mericüte, 'Apurahamiri, que mü'ane hesiena müyeyaniquecaita, que maine 'utüaricayari, müme müpaü mepüte'utahüavarie tita vahesie mütinaqueniequecai. Pücafaxatacai müme hesiena memüyecünequecai, yumüireme vaxatatü. Yuxevime püta nixatacaitüni hesiena müyeyaniquecai, Cürisitu xatatü.

17 Mericüsü que nemaine, Cacaüyari türatu niutavevieni Cürisitu hepaüsita. 'Inüari 'ariquemücaque caninuani, nauca sienituyari heimana xei teviyari heimana tamamata viyari 'anuyeyacu. 'Ayumieme pücayüve xüanacüa meyeitüanicü niuqui, Cacaüyari que mütitahüavixü hesiena mütinaqueniequeaicü.

18 Xüca hesiena tinaquenieque 'inüari niuquiyarisie tiviyacacu, yacü xEICÜA pütitahüavequeyu quename 'iminiquecai. Perusü Cacaüyari 'aixüa tiuca'iyaritü tiniunaquisitüani 'Apurahamisie, müpaü titahüaveca hesiena mütinaqueniequeaicü.

19 Mericüsü, titayari tixuave 'inüari niuquiyari. Mücü tiniuhüiyani niuquisie, mümasiücünicü teüteri que yamemücatecahu. Niuquisie tiniuhüiyani mexi canuavecai que 'ane 'Apurahamisie müyeyaniquecai, que mü'ane müpaü mütiutahüavarie que mütimiqueniequecai. Cacaüyari

tupirisiximama mepuhürütüarie memiyetuanicü 'inüari. Niucameta caniyetuiriyarieni teüteri vahesie mieme, müme meheixeyatü memacü necü.

²⁰ Hicü tevi xüca yücümana yüaneni, pücaheiyehüva niucame. Peru Cacaüyari yuxevitü caniyüaneni.

Titayari 'inüari niuquiyari tixuave

²¹ Mericüte 'inüari niuquiyari catiyucitüve mücümätü, Cacaüyari que mütitahüavixü que mütiminiquecaicü. Pücatixaüsietü. Xüca 'inüari niuquiyari te'upitüarienique, müyüve tucari mütasipitüanicü, xasunimecü heiserie tepexeyaniqueyu 'inüari niuquiyarisie teteviyatü.

²² 'Utüaricayari masi nivananutaxürüvani yunaime, vahecüatütü que memütexani'eriva 'axa memüte'uyuricü. Müpaü mütivaranutaxürüvacü, 'ayumieme neuyeveca yuri memüteta'erienicü Qesusi Cürisitusie, para müme yuri memüte'erie müpaü memütepitüarienicü, Cacaüyari que mutayü que mütivaminiquecaicü.

²³ Titasie yuri temüte'erie 'acuxi can-uavecacu, tenanutaxüriyacaitüni, 'inüari niuquiyari tasi'üviyacacu. Tepanutanamicai yuri temüteta'erienicü 'arique, masiücütü mürayaniquecaicü titasie yuri temüteta'erieniquecai.

²⁴ 'Ayumieme 'inüari niuquiyari ti'uximayatamepaü cani'anecaitüni, tahepaüsita mührütüariecai mexi tetürütücai, Cürisitusie teteviyatü temacü necü, heiserie temüpitüarienicü yuri tete'erietü.

25 Hicürixüa caninuani titasie yuri temüte'erie. 'Ayumieme ti'uximayatame 'ari pücahüritüarie tahepaüsita.

26 Yuri xecateni'erieca, 'ayumieme Cacaüyari nivemama xecanihümetüni, Cürisitu Qesusisie xeteniviyanı.

27 Queyupaümetü xemuca'üyarie Cürisitusie xeteviyatü, xeme xecaniyupata, Cürisitupaü xe'ananetü xemacüncü.

28 Hicürixüa sepa mühuriyu sepa mücüriyecu, sepa müti'uximayatame sepa mütiyunü'avame, sepa mü'uqui mü'uca, yunaitü xecaniyuxevini Cürisitu Qesusisie xeteviyatü.

29 Mericüsü, Cürisitusüa xecanimiemetetüni. 'Ayumieme que mü'ane 'Apurahamisie müyeyaniquecai, xeme xecanihümetüni. Xehesie pütiunaquixü que mütiutahüavarie 'iya.

4

1 'Ipaü nepaine, quiecame nu'aya mexi nunusitüni, ti'uximayatamepaü cani'aneni, sepa naitü mütipinieya, sepa hesiena mütiunaquixü.

2 Hipatü masi meni'aitüaca mexicuxi, heiserie menexeiyanı piniteya hepaüsita. 'Arique tucarieya naye'amücü, 'uquiyarieya que mutayü.

3 Tameta yaxecüa, quepaucua temütüritücai, vaüriyarica teteniyuriecaitüni que mütatiu'aitüvacai 'üquitüarica cuiepa mieme, hecuamete que memüte'üquitüarie.

4 Peru quepaucua tucari 'aixüa mü'ane maye'a, 'ana Cacaüyari yunive caneyenü'ani, 'ucasie müyenuivaxü, müti'aitüariecai 'inüari niuquiyari que müti'aita.

5 Caneiyenü'ani müvananenicü müme memüte'aitüarie 'inüari niuquiyari que müti'aita, vaxünaque. Caneiyenü'anita, tame nivemama temacü necü.

6 Mücü meta, Cacaüyari yunive 'iyarieya neyenü'ani, ta'iyarisie müyecanicü müpaü tiuhivatü, Nequemasi, ne'uquiyari. Mücücü canimasiücünü xemünivemamacü.

7 Mericüsü hicürixüa ti'uximayatame pepücahücü. Pecaninu'ayatünü püta. Xüca penu'ayatünü, tita Cacaüyarisüa mütimieme catiniunaque 'ahesie, müpaü pe'aneme mümasi'ayeitüacü Cürisitu.

*Ta'aurie xepüca'axürieni tavari
xemüteta'aitüarienicü*

8 'Anapai xemüca'imaicaicü que mü'ane mücacaüyari, vaüriyarica xecateniyuriecaitünü que memütexe'aitüacai müme memücauyuricacaüyarixi.

9 Hicürixüa xecaneitimani que mü'ane müyuricacaüyari, masisü püta, Cacaüyari canixehetimani xeme. Mericüte, titayari ta'aurie xete'axüri, tavari mücü 'üquitüaricasie xeteviyacutü, hecuamete que memüte'üquitüarie, muverani, tixaütü mücarexeiya. Titayari xeteyuvaüriya, tavari vaüriyarica xemüteyuriecacü que mütixe'aitüa mücü 'üquitüarica.

10 Cari tucari xepüvevie, semanasie, meserisie, 'ixüarari matineicasie, visie.

11 Necanimaca, müpaü neticu'erivatü, xüari xüanacüa nayani que nemütüne'uxitüa xehesüa.

12 Ne'ivama, 'ipaü nepütixetavavirieniqueyu. Nehepaü xeteyurietü xequenayuyeitüa, ne

xehepaü netiyurienetü nemaneyeitüacü. Xeme 'axa xepücanesi'uyuri.

13 Masi müpaü xepütemate, quepaucua matüaripai nemütixe'utaxatüa niuqui 'aixüa manuyüne, müpaü nepütiuyuri nemüticuyecaicü nevaiyarisie.

14 Sepa nemüxecuanivesitüa müpaü ne'agnetü nevaiyarisie, xeme xepücanesi'utitave'eri xepücanesi'utixani'eri. Xepünesi'utanaqui'eri püta, Cacaüyari tupirieyapaü, Cürisitu Qesusipaü.

15 Xeyutemamaviecame xecaniyu'eriecaitüni 'ana. Queri 'uyü. Ne nepütihecüata que xemüteyumaicai que xemüteyuvaüriyacai. 'Asita xüca xeyüvavenique, yühüxi xepüvatituniqueyu 'ana, xepünesiminiqueyu.

16 Xeneüquixivi neratüa, tita yuri müraine nemütixe'utahecüatüacü.

17 Müme meniyumexütüaca mexehive'erietü, peru müpaü que memüteyuriecü, 'aixüa xepüca'itüarieni. Masi mepüxecunaniqueyu xemüpasienicü xevahive'erietü müme xeicüa.

18 Mericüsü 'aixüa cani'aneni yuheyemecü xüca hive'erievani para 'aixüa mü'itüarienicü, sepa xehesüa nemücaheycanique ne.

19 Xeme xepünenivema, peru xehesie mieme tavari necatinicuineni 'uca mütiniverümepaü, mexi Cürisitupaü xe'ananetü xetiverirüme.

20 Xüca tüma xehesüa ne'uyeicanique hicü. Xüari yücü nepüti'eniüriücüniqueyu que nemaine. 'Asinepücatimate que nemütiyurieni xehepaüsita.

Sara Hacarimatü 'üquisica que memüte'acü

21 Mericüte, xeme xemüyuvaüriya
 xemüte'aitüariecacü 'inüari niuquiyari que
 müti'aita, 'ipaü xeicüa xequeteneutahüavi.
 Xecateheitimaivave 'inüari niuquiyari que maine.

22 Müpaü catine'uca, 'Apurahami yuhutame
 nivarexeiyacaitüni yunivema. Xevitü
 ti'uximayatameyasie caniyenuiva, xevitüta
 müyünü'asie tiyenuivaxü.

23 Que mü'ane ti'uximayatamesie müyenuivaxü,
 mücü caniutinuiwa teüteri que memüte'ununuiva,
 vaisie xeicüa. Que mü'ane müyünü'asie
 müyenuivaxü, mücü masi caniutinuiya Cacaüyari
 müpaü mütitahüavixücü 'Apurahami, que
 mütinuivaquecaicü.

24 Mericüsü, mücü naitü que mütiuyü, 'üquisica
 canayani. 'Ucari que mütivaxata, türatute
 canixatani hutame. Xevitü türatu yemurisie
 catiniutaxatüarieni, Sinahi müтитеvasie. Müme
 mücü türatusie memüyenunuiva, vaüriyarica
 te'uximayatamete mecanacünicuni. 'Uca Hacari
 müтитеvacai canixatani.

25 Mücü Hacari, yemuri canihücütünita 'Ar-
 aviya cuieyarisie, Sinahi müтитеva. Yaxeicüata
 Querusareme canihücütüni, mücü quiecari hicü
 'emuve. Vaüriyarica catini'uximayaca, nivema-
 mata vaüriyarica meteni'uximayaca.

26 Xevitü püta Querusareme taheima
 mieme, mücü müyünü'a canihücütüni, tame
 canitavarusitüni.

27 Müpaü catine'uca,
 Quene'atemavieca 'uca pemücaniveve,
 Türi pemücavarexeiya.
 Queneutacuica,

Queneutahiva 'uca pemücatiucuinixü.

Que mü'ane türi mücavarexeiya,

Mücü masi yumüireme püvarexeiyani yunivema,

Que mü'ane mürecacüna

Hipame xeicüa püvarexeiyani.

²⁸ Xeme ta'ivama, Cacaüyari müpaü mutayücü 'ayumieme xeniutinunuiva, yaxecüa que mütiutinuiavaxü 'Isahaqui, Cacaüyari yamutayücü.

²⁹ Mericüsü, 'anapai que mü'ane mutinuivaxü que memüte'ununuiva teüteri xeicüa, mücü niveiy-acaitüni que mü'ane mutinuivaxü que mutayü 'Iyari. Hicüta yaxecüa cani'aneni.

³⁰ Peru que haine 'utüaricayari. Müpaü paine, Quenivarayenü'a ti'uximayatame nu'ayamame. Ti'uximayatame nu'ayasio tixaütü pücatinaque. Müyünü'a nu'ayasio püta catininaquimücü naitü.

³¹ 'Ayumieme ne'ivama, ti'uximayatame tepücanivemama. Müyünü'a püta tecaninivemamatüni.

5

Xequeneuti'uti 'aixüa, xemuxünariecü

¹ Cürisitu cataniuxüna temütanü'acacü 'iyapaü. 'Ayumieme xequeneuti'uti 'aixüa. Tavari cüye xepüca'anuyetequiyarieni, vaüriyarica xemüte'uximayacacü.

² Camüsü ne Papuru müpaü nepütixehécüatüa, xüca xeyu'inüaritüani Huriyusixi vaxitequiyacü, Cürisitu pücaxeparevieni.

³ Tavari nepüvahecüatüa yunaime teüteri memüyu'aita müpaü memüte'inüaritüarienicü, caneuyeveca yamemütecahunicü nai que müti'aita 'inüari niuquiyari.

4 Xeme müxenaque heiserie xemüpitüarienicü 'inüari niuquiyarisie xeteviyatü, xecaniupasieni, Cürisitusie xepücateviya. Xecanitatümaiya Cacaüyari 'aixüa que mütiuca'iyari.

5 Tame püta teta'icuevatü müpaü yuri teteni'erieca, tepaye'axüani heiserie temüpitüarienicü xüca yuri tete'erieca, 'Iyari tasipareviecacu.

6 Cürisitu Qesusisie xüca tiviyani, sepa mü'inüaritüarie sepa müca'inüaritüarie, 'aixüa caniyümücü xüca yuri ti'erieca xeicüa. Peru yuri que müti'erie, tiyucanaqui'erietü caniyüanemücü.

7 'Aixüa xepüte'unanausacai. Que mü'ane püxe'utiquetamüraxü, que mü'ane püxe'ucunütüa yaxemücatecahunicü tita yuri mürainesie.

8 Müpaü yuri que xemüte'uta'eritüarie, mücü que mü'ane müxe'iniesie pücamieme.

9 Ticuxanariyame 'esipemecü niutacuxanari-yarieni pa naitü.

10 Ne müpaü yuri netini'erieca Ti'aitamesie xehepaüsita, quename xecayupata, yaxaicüa xemüteyumaicacü meripaipaü. Masi que mü'ane müxemuina, tatacuri que mütipitüarie, müpaü catiniuca'enivamücü sepa que müpaicü.

11 Neri ne'ivama, xüca müpaü cuxi neticuxatanique, quename heuyevese mü'inüaritüarienicü xitequiyacü ne'utaitü, titayari netitaveiyarieniqueyu cuxi. Niuqui Cürisitu que mütiümierie curuxisie que manuyüne, mücü 'ari pücavarucununütüvaniqueyu teüteri, xüca müpaü neticuxatanique.

12 Mecuxi memanuyuxiteni müme müpaü memütexexamurie.

13 Xeme ne'ivama, xeniuta'inierieni teyunü'avamete xemacü necü. Perusü xeicüa, que xemüteyunü'a, xepüca'ipitüani yuvaiyari misutüanicü xecuyuitüvatü. Masi xeteyucanaqui'erietü xequetene'uximayaca yuxexütü, yunaima vahesie mieme.

14 Caneye'atüamücü 'inüari niuquiyari naime, xüca xei niuquiyarisie yaticamieni. Mücü niuqui müpaü panuyüne, Pepinaqui'erieca 'ahepaü tevi, yaxeicüa que pemüti'anaqui'erie 'ecü.

15 Masi xüca xeyucümeni, xüca xeyuticuaixi-meni, yumarima 'aixüa xeyutixütüani.

Que mütiyurieneni yuvaiyarisie tiviyatü, que mütxuxuavereni 'Iyari 'icuyuitüvacacu

16 'Ipaü nepaine, xequeneu'uvani 'Iyari xecuyuitüvacacu. Müpaü xüca xeteyurieca, xepücaheye'atüani tita xevaiyari müthive'erie.

17 Tavaiyari catiniyucahive'erieca mücü 'Iyari que mücatiyucahive'erie. 'Iyarita tiniyuc-ahive'erieca tavaiyari que mücatiyucahive'erie. Mecanayuye'unieca, yaxemücateyuriecacü que xemüteyuvaüriya.

18 Perusü xüca 'Iyari xecuvitüneni, xepücate'aitüarieca 'inüari niuquiyari que müti'aita.

19 Catinimasiücünü que mütiyurieneni yuvaiyarisie tiviyatü. 'Ipaü catiniyurienemücü tevi. Que mü'ane mücayü'üya mücayücüna nivacumaüvamücü, yacatiniyurienemücü que mücati'itiya, que mütiyucahive'erie canirucuyanemücü.

20 Tetexi canivarayexeyacamücü, tiniyuquevayamücü. Tinayuye'uniecamücü,

niyumienemücü, niyumexüitüacamücü
hipame vahepaüsita, niyuhaxüatüacamücü,
yuhesie mieme xEICÜA caniyüanemücü,
niyuxamuriecamücü, yuxexuime vahesie
catiniviyacamücü,

21 tinayu'ivacamücü, tiniyumemivamücü,
canitavenemücü, nicu'ixüaranemücü, müpaü
'aneneme catiniyurienemücü. Mücü
hepaüsita, que nemütixecu'imaiyacai, yaxEICÜA
netinixecu'imaiyani, müme müpaü memüteyurie,
vahesie pücatinaqueni Cacaüyari tiva'aitüvame
mühücütünicü.

22 Peru que mütixuaveriya 'Iyari, 'ipaü
püta tiniyurienemücü tevi. Tiniyu-
canaqui'eriecamücü, niyutemaviecamücü,
yu'iyarisie püca'uximatüarieca, tiniuca'enivamücü,
'aixüa tiniuca'iyaricamücü, 'aixüa ni-
vayurienemücü hipame, yacatinicamiemücü
que maine,

23 yu'iyarisie tixaü pücareuyehüaca,
caniseüyecamücü tiyu'aitüatü. 'Inüari pücaxuave
mixani'erie, xüca müpaü tiyurieneni.

24 Müme Cürisitu Quesusisüa memümiemete,
müme curuxisie mecanimieni yuvaiyari,
mete'uhayevaca que memüteyumaicai que
memüteyucahive'eriecai quepaucua yuvaiyarisie
memüteviyacai.

25 Mericüsü, 'Iyari tasicuyuitüvacacu
tecanayeyuyurini.

26 Yacü xEICÜA tetetamaitü tepücahacüne, teta-
haxüatüatü tetehata'ivacutü tepücahacüne.

6

Xequeneyuparevieca

¹ Peru ne'ivama, xüca tevi 'utaxeiyarieni ta'aurie 'avetü, xeme 'axemu'uva 'Iyarisie xeteviyatü, xequeneheiserietüaca que mü'ane müpaü mütiuyuri, ve'emete xecayuxatatü yu'iyarisie. Quene'a'üviya masi, capa pe'uta'inierienicü 'axa pemütiyurienicü 'ecüta.

² Yuxexuitü xequenivaparevieca hipame yunaima va'icacü. Müpaü xeteyurietü xecaneye'atüacuni Cürisitu 'inüarieya.

³ Tixaü tihücütüme xüca yu'erieca, peru xüca tixaütü catihücütüni masi, yücümana niyucua-manacamücü.

⁴ Yuxexuitü mequeyu'inüatani que memüteyurie. Mücücü niyutemaviecamücü yuhepaüsita, yuta'inüatame que mütiuyuri yuxaütame, hipatü que memüte'uyuri yacara'erivatü.

⁵ Yuxexuitü yu'ica meque'atücüni.

⁶ Que mü'ane müti'üquitüarie niuqui hepaüsita, mücü queyuxevini que mü'ane müti'üquitüamatü, naime 'aixüa müti'anecü 'iparevietü.

⁷ Xepücateyu'irüviyani, Cacaüyari pücayunanaimarinüa. Que mütiuca'e tevi, müpaü pütü'isana.

⁸ Que mü'ane yuvaiyarisie xeicüa mütiuca'e, vaiyarieya pitixuavitüirieni püniya, 'ica'isanayu. Que mü'ane 'Iyarisie mütiuca'e, 'Iyari pitixuavitüirieni tucari mücaxüve, 'ica'isanayu.

⁹ Cümü tepüca'u'uxeni 'aixüa teteyurietü. Tucari 'aye'ayu tepü'isanani xüca teca'amüni mexi cuxi ca'aye'ave.

¹⁰ Hicümüsüari que temüteyüvave, 'aixüa tequevayurieca yunaime, masi yemecü müme Cacaüyarisüa memüquiecatari yuri memüte'erie.

Papuru que mütiyutemaviecai he'erivatü que mütiümierie Cürisitu curuxisie

¹¹ Neuxei, 'utüaricate que mütipapa, nemamacü que nemütixe'utüirie.

¹² Müme 'aixüa memütexeyarieniqueyu herie, müme mecanihümetüni vaüriyarica memüxepitüa xemü'inüaritüarienicü xitequiy-acü. Peru müpaü metenyurieca xeicüa, memücaheutaveiyariexüanicü Cürisitu Qesusi curuxieya hepaüsita.

¹³ Müme memüyu'aita memü'inüaritüarienicü xitequiyacü, ni müme yamepücatecahu 'inüari niuquiyari que müti'aita. Canivanaqueni xeicüa xeme xemü'inüaritüarienicü, müme mücücü memüyutemamaviecacü, meteha'erivatü herie que xemüte'u'inüaritüarie.

¹⁴ Perusü ne pücatixaü, yemecü nepücanetemavieca hipame vaücavame nera'erivatü. Tati'aitüvame Qesusi Cürisitu que mütiümierie curuxisie nehe'erivatü, mücücü xeicüa nepünetemavieca. Mücü que mütiümierie curuxisie, tita cuiepa mütimieme pütiumierie que nemütixeiya. Neta nepumierie 'anemüca'uyeicanicü tita cuiepa mütimiemesie netiviyatü.

¹⁵ Sepa mu'inüaritüarie, sepa müca'u'inüaritüarie, xüca xeicüa hecuamecü 'unetüarieni yücü 'anemecü, mücü xeicüa neuyeveca.

¹⁶ Queyupaümetü 'amemu'uva 'icü 'inüaricü püta, xüca meca'uximatüarieca yu'iyarisie, xüca menenimayasieca, müme Cacaüyari 'Ixaherisixi mütivaruterüva.

¹⁷ 'Uxa'atüni varie xevitü pücanesi'uximatüaca. Nevaiyarisie 'inüari nepexeiya Qesusi 'uxaya.

¹⁸ Tati'aitüvame Qesusi Cürisitu xüca 'iteütani xe'iyari, ne'ivama. Müpaü xeicüa.

**Cacaüyari niuquieya xapayari türatu hecuame
hepaüsita tati'aitüvame tasivicueisitüvame
Qesusi Cürisitu mi'atüa
New Testament in Huichol (MX:hch:Huichol)
El Nuevo Testamento de nuestro señor y salvador
Jesucristo**

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Huichol

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Huichol [hch], Mexico

Copyright Information

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Huichol

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

79690d81-fd4b-51b4-a3a6-712e0fddaca3